

Η ομιλήτρια κ. Αντιόπη Καμπά – Χονδρονικόλα. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της Μαρτυρικής Πόλης των Καλαβρύτων στις 14/08/2025 για το ετήσιο Μνημόσυνο της Καλαβρυτινής Μάνας.

«Την θυμάμαι!

Πολλά χρόνια μετά την ημέρα που καθόρισε τη ζωή της αλλά δεν όρισε το μέλλον της.

Σιγανά πατούσε στη γη... μα ακόμη και τώρα περιδιαβαίνοντας ετούτη την πόλη, συναντώ τα χνάρια της.

Θυμάμαι τα χέρια της... έπρεπε να είναι μόνιμα απασχολημένα, το ίδιο και το μυαλό της.

Δεν μέτρησα τη σιωπή της, μόνο κράτησα το βλέμμα της, τις σπάνιες φορές που κάτι, αόρατο σε μένα, το εγκλώβιζε.

Εκείνες τις στιγμές, έγερνε το σώμα λίγο εμπρός και πάλι πίσω.

«Βαριά κωπηλασία μνήμης» όπως λέει η Κική Δημουλά.

Βαριά κωπηλασία μνήμης σε μια θάλασσα χαρτογραφημένη από την ίδια της τη ζωή, που πάντα θα παρέμενε απρόβλεπτη.

Την θυμάμαι!

Να μη μιλά για τους γιους της που σκοτώθηκαν.

Μα όταν το έκανε, δεν χρησιμοποιούσε τη λέξη «συγχωρεμένος».

Μόνο τα ονόματά τους και κάθε φορά που τα έλεγε, βάθαιναν οι ρυτίδες δίπλα στα χείλη της.

Τους επισκεπτόταν ανελλιπώς κάθε απόγευμα. Το νεκροταφείο δεν ήταν για κείνη χώρος μνήμης. Ήταν μία ακόμη κάμαρα του σπιτιού. Έτσι το αισθανόταν και το φρόντιζε.

Την θυμάμαι!

Η καθημερινότητά της ένα αυστηρό πρόγραμμα, μία ασπίδα στο χάος που κάποτε έζησε.

Μία αέναη φροντίδα για πλάσματα και πράγματα.

Για την ζωή, που τα δικά της πλάσματα στερήθηκαν άδικα και πρόωρα.

Αλλά κυρίως για τα παιδιά της που ζούσαν.

Μία απίστευτη προσπάθεια να αποκτήσει ουσία και ομορφιά ό,τι απόμεινε.

Κι ας ήταν αυτό ένα κομμάτι πανί, ένα ποτήρι.

Μία ανάγκη να δείξει στα παιδιά της ότι στο αύριο υπάρχει ελπίδα.

Μία ελπίδα, θνησιγενής τα πρώτα χρόνια, που όμως τη φόρεσε κατάσαρκα, την έκανε όραμα, την μετουσίωσε και τα έθρεψε με αυτήν.

Δεν το 'θελε να γίνει η ζωή τους χρόνος, άχρονος, όπου παρόν, παρελθόν και μέλλον συγκλίνουν και γίνονται ένα.

Την θυμάμαι!

Να εκτιμά και να τιμά το ελάχιστο και να δηλώνει ως μεγαλείο τις φωνές και τα γέλια που γέμιζαν το σπιτικό της.

Για να μιλήσεις καλά για τη ζωή πρέπει να προσπαθήσεις να περπατήσεις και στα σκοτεινά μονοπάτια και εκείνη χρειάστηκε να διαβεί πολλά τέτοια.

Έτσι, πήρε αλά μπρατσέτα, εκ δεξιών τον πόνο και τον όλεθρο, εξ ευωνύμων την επιβίωση των παιδιών της και περπάτησε στη ζωή, χωρίς να βγάλει δάκρυ.

Τα παιδιά, η ψίχα της ψυχής της...

Να αφουγκράζεται τις ανάγκες τους, να τα παρακινεί και όταν έφθανε η στιγμή των δύσκολων αποφάσεων, δεν δίστασε να τα αποχωριστεί γιατί η δική τους ευημερία και ευτυχία ήταν ο δικός της λόγος ύπαρξης.

Δεν επέτρεψε στον πόνο που άφησαν οι στάχτες να πετρώσει. Να γίνει το μονοπάτι της ζωής τους. Ο θεμέλιος λίθος της εξέλιξής τους.

Ούτε άφησε αδιατύπωτα συναισθήματα και ανεπίλυτα τραύματα να φράζουν το μέλλον τους.

Δεν τα έθρεψε με αδικίες, δεν τα μεγάλωσε με αμφιβολίες, τα έμαθε να αγαπούν τον άνθρωπο, να σέβονται, να ευγνωμονούν, να ελπίζουν.

Να έχουν μία αξιοπρεπή ζωή, μία δίκαιη συμμετοχή στην κοινωνία.

Να μη λυγίσουν, να γυρεύει η καρδιά τους και η ψυχή τους το κάτι παραπάνω.

Τα έμαθε ότι όποιος έχει «ανάστημα» δεν χρειάζεται απαραίτητα να υψώνει τη φωνή του για να ξεχωρίσει.

Την θυμάμαι!

Χρόνια μετά, περιτριγυρισμένη από παιδιά και εγγόνια να χαμογελά.

Ανθεκτική, νηφάλια με το ίδιο αμυδρό χαμόγελο να αναπολεί στιγμές, αλλά όχι χρωστούμενα.

Είχε καταφέρει να περισώσει αρκετά άυλα τιμαλφή, στοχασμούς που μας παρέδωσε.

Γιατί η μνήμη έχει σκόνη και πολλά στρώματα μπογιάς, άλλα στεγνωμένα και άλλα όχι.

Τις θυμάμαι! Και τις δύο.

Ο πατέρας μου είχε δύο μάνες.

Η μία ήταν η μάνα της κοιλιάς και η δεύτερη της συνθήκης.

Μίας συνθήκης με ημερομηνία 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ο άνδρας της εκτελέστηκε. Δεν απέκτησε ποτέ δικά της παιδιά.

Έγινε η μάνα της συνθήκης, η μάνα της αγκαλιάς.

Δοκιμάστηκε σε αυτό το ρόλο, απροετοίμαστη και σε ακραία συναισθηματική φόρτιση. Μα δεν υπήρχε χρόνος προσαρμογής.

Γύρω της μόνο ορφανά τρομαγμένα και σαστισμένα.

Έχετε αναρωτηθεί πόσες γυναίκες, εκείνο τον Δεκέμβρη του '43 έγιναν μάνες της αγκαλιάς;

Δεν έχει σημασία η ηλικία τους, η συγγένεια ή η διάρκεια.

Τσαλακωμένες ψυχές, ενδύθηκαν τον ρόλο της μάνας, με οξυδέρκεια στον πόνο, στον φόβο και στο άδικο, γνωρίζοντας ότι είναι μονοπάτι άγνωστο,.

Νέες ή μεγαλύτερες, έφηβες ή και μικρά κορίτσια έγιναν μάνες για κάποιες ώρες, για λίγες μέρες, για μήνες ή και για πάντα.

Σε ώρες σκοτεινές, με το αδιανόητο να σκεπάζει μυαλό και ψυχή, παραμέρισαν τους δικούς τους φόβους για να προστατεύσουν μωρά και μικρότερα παιδιά, να θεραπεύσουν πόνο και πληγές.

Δεν ζορίστηκαν να μοιράσουν την αγάπη τους, τον χρόνο τους και κάποιες τη ζωή τους.

Μάνες όλες τους, γυναίκες που στάθηκαν αντάξιες του πεπρωμένου τους και ταυτόχρονα τού εναντιώθηκαν.

Μανάδες που εξυψώνονται χάρη στη δύναμη, τη μαχητικότητα, το πάθος για τη ζωή, που αναζητούν στην οδύσσειά τους ένα μέλλον για τα παιδιά τους.

Γιατί αν γλυτώσει το παιδί, υπάρχει ελπίδα...

Μάνες όλες τους, κι αυτές που έζησαν μέρες ασυννέφιαστες κι αυτές που βιάστηκαν να «φύγουν»...

Δεν υπήρξαν εμβληματικά πρόσωπα ή τουλάχιστον καμία δεν επιθυμούσε να γίνει μέσα από ένα τέτοιο συμβάν.

Δεν διαμόρφωσαν την ιστορία. Δεν όρισαν καμία της στιγμής.

Ανυποψίαστες και απροετοίμαστες βρέθηκαν στη δίνη ιστορικών γεγονότων όπως και τόσοι άλλοι της γενιάς τους, όπως και τόσοι άλλοι της γενιάς μας.

Δεν τις μνημονεύουμε γιατί το έχουν ανάγκη, αλλά γιατί το έχουμε εμείς.

Εμείς, που δεν βρεθήκαμε στο ύψος των περιστάσεων για να μετρηθούμε με τις αντοχές μας.

Δεν νοιώσαμε το χτυποκάρδι, την κουκίδα ελπίδας καθώς ανηφόριζαν το μονοπάτι προς τη ράχη του Καπή, εκείνη την Δευτέρα του '43.

Και ξέρουμε ότι τα δικά μας λόγια, οι ερμηνείες, τα σχόλια, οι κριτικές δεν θα κερδίσουν στην αναμέτρηση με τον αχό της δικής τους σιωπής.

Γιατί τα θυμάμαι όλα αυτά;

Η μνήμη της Καλαβρυτινής μάνας δεν αφορά μόνο τη δική μας κοινωνία, αφορά το πώς ο κόσμος σήμερα ζυγίζει και μετρά την αξία της ζωής.

Η μνήμη είναι αντίδοτο στα ολοκαυτώματα που αναπαράγονται.

Η μνήμη μάς βοηθά να διαμορφώσουμε την ταυτότητά μας κι όχι να την αρνηθούμε.

Σε ένα κόσμο, λοιπόν, που «βράζει» και «φλέγεται»

Ας είναι αιώνια η μνήμη τους!».